

การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบท
ในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี

นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พุทธศักราช 2534

ISBN 974-578-684-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

017631 11731078

THE EXPERIMENTATION OF OPERATING A COMMUNITY RADIO
FOR SUBURB AREA IN CHANTHABURI PROVINCE

MR. SURIN PLANGPRASOPCHOKE

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Public Relations
Graduate School
Chulalongkorn University

1991

ISBN 974-578-684-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบท
ในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี

โดย

นายสุรินทร์ แปลงประสพโชค

ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN.....
(ศาสตราจารย์บำรุงสุข สีหอำไพ)

.....
(รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี)

..... กรรมการ
(ดร.วิเชียร เกตุสิงห์)

สุรินทร์ แปลงประสพโชค : การทดลองจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบท
ในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี (THE EXPERIMENTATION OF OPERATING A
COMMUNITY RADIO FOR SUBURB AREA IN CHANTHABURI PROVINCE)

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี 197 หน้า
ISBN 974-578-684-5

วิทยุกระจายเสียงชุมชน เป็นการจัดการกระจายเสียงของวิทยุท้องถิ่นที่มีกลุ่ม
เป้าหมายแคบและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของผู้ฟัง การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย
เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ และรูปแบบการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชนสำหรับชุมชนชนบทใน
เขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี ผลของวิทยุกระจายเสียงชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม
การรับสื่อ และความพึงพอใจในการรับสารของผู้ฟังเป้าหมาย รวมทั้งศึกษาแนวทางการใช้
วิทยุกระจายเสียงชุมชนในลักษณะสื่อ เพื่อการพัฒนา

วิธีการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง โดยทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียง
ชุมชนสำหรับผู้ฟังในพื้นที่ซึ่งอยู่ในรัศมี 6 - 10 กิโลเมตร โดยรอบสถานีทดลองคือสถานีวิทยุ
กระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรี ระบบเอฟ.เอ็ม. รายการดังกล่าวบริหารจัดการและ
ดำเนินการโดยคณะกรรมการซึ่งเป็นผู้นำชุมชนในพื้นที่ทดลอง ออกอากาศทุกวัน ๆ ละ 1
ชั่วโมง เป็นเวลา 2 เดือน

ผลการวิจัยได้จากการทดลอง การสังเกต และการทดสอบกลุ่มตัวอย่างก่อนและ
หลังการทดลองโดยกลุ่มตัวอย่างมีจำนวน 196 ราย สุ่มจากหมู่บ้าน 4 ทิศทางรอบสถานี
ปรากฏว่าคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น สามารถปฏิบัติหน้าที่บริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชนและ
เป็นสื่อกลางสะท้อนปัญหาและความต้องการของชุมชนให้กับรายการได้เป็นอย่างดี โดย
กรรมการและเลขานุการจะมีบทบาทสำคัญในการประสานระหว่างคณะกรรมการ สถานีและ
ชุมชน หลังการทดลองผู้ฟังนิยมฟังรายการจากสถานีทดลองมากขึ้น และเมื่อเปรียบเทียบกับ
รายการเดิม ผู้ฟังจะนิยมและพึงพอใจรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชนมากกว่ารายการเดิม
โดยความนิยมจะมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจ
จะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้วิทยุกระจายเสียงชุมชนที่
จัดขึ้นยังสามารถใช้เป็นรูปแบบของการจัดสื่อ เพื่อการพัฒนาได้

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ปีการศึกษา 2533

๑

SURIN PLANGPRASOPCHOKE : THE EXPERIMENTATION OF OPERATING A
COMMUNITY RADIO FOR SUBURB AREA IN CHANTHABURI PROVINCE

THESIS ADVISOR : ASSOC.PROF JOOMPOL RODCUMDEE 197 PP
ISBN 974-578-684-5

Community Radio is a specialized service offered by a local radio station with specific target group and with the aim of responding to listeners' real needs. The research focusses on the feasibility and the model of a community radio for people in suburban areas of the Province of Chanthaburi, impacts of community radio on media habit changes, and listeners' satisfaction over messages got through the service, as well as the use of community radio for development purpose.

Quasi-Experimental Research technique has been used, through experimental radio programmes for listeners within the radius of 6 - 10 kilometres around Radio Thailand F.M. Service of Chanthaburi. The one-hour programme, broadcast daily for 2 months, are administered and produced by a board of community leaders in the area.

Results are derived from the experimentation, observation, and sampling surveys both before and after the experiment. 196 interviewees were selected by a random sampling method from the target audiences in the surrounding area of the station. It has been found that the board set up for the purpose is capable of administering a community radio service and serves well to mirror problems and needs of the community. Board member and secretary plays a significant role in coordinating among the board, station, and community. After the experiment, listeners tuned into the station in greater number. When compared with the programme earlier broadcast, popularity and satisfaction have increased. The result of the comparison showed that the significance was .01 for popularity and .001 for satisfaction. It was also found that community radio serves well as a medium for development purpose.

ภาควิชา การประชาสัมพันธ์

สาขาวิชา นิเทศศาสตร์พัฒนาการ

ปีการศึกษา 2533

ลายมือชื่อผู้ผลิต.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้ได้ให้คำตอบที่ผู้วิจัยแสวงหาตลอดระยะเวลากว่า 18 ปี ของการปฏิบัติหน้าที่ในกรมประชาสัมพันธ์ คำตอบที่ได้นี้อาจจะเป็นทางเลือกทางหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนากิจการวิทยุกระจายเสียงท้องถิ่นที่กำลังตกต่ำทั้งด้านความนิยม และการใช้ประโยชน์ ให้คลื่นวิทยุซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดของชาติได้ใช้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับทุกคนอย่างแท้จริง

วิทยานิพนธ์นี้ รองศาสตราจารย์จุมพล รอดคำดี เป็นผู้จุดประกายความคิดและเห็นดีเห็นชอบเป็นพิเศษในการให้คำปรึกษา กำลังใจ รวมทั้งการเสียสละออกไปติดตามการทดลองในพื้นที่ทั้งที่มีภารกิจล้นมือ นอกจากนี้ยังได้รับความกรุณาจากศาสตราจารย์บำรุงสุข สีหอำไพ และอาจารย์วิเชียร เกตุสิงห์ ในการให้คำปรึกษาที่มีคุณค่ายิ่ง

วิทยานิพนธ์นี้ไม่อาจเกิดขึ้นได้หากไม่ได้รับความกรุณาจากผู้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นในกรมประชาสัมพันธ์รวมทั้งนายสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทบุรีและที่สำคัญยิ่งคือคณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน ที่กรุณาเสียสละเวลาปฏิบัติหน้าที่โดยไม่มีผลตอบแทนใด ๆ

ขอขอบคุณด้วยความซาบซึ้งใจสำหรับทุกท่านที่เอื้อนามมานี้ และทุกท่านที่ให้การสนับสนุน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สุรินทร์ แปลงประสพโชค

29 เมษายน 2534

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญแผนภูมิและแผนภาพ	ฉ

บทที่

1	<p>บทนำ</p> <ul style="list-style-type: none"> - สภาพปัญหาในปัจจุบันของวิทยุกระจายเสียงของไทย 1 - วิทยุกระจายเสียงชุมชน (Community Radio) 4 - วิทยุกระจายเสียงชุมชนในประเทศไทย 8 - วัตถุประสงค์ของการวิจัย 13 - สมมติฐานของการวิจัย 14 - การจำแนกตัวแปร 14 - นิยามศัพท์ 14 - ขอบเขตของการวิจัย 16 - ข้อจำกัดของการวิจัย 17 - ประโยชน์ที่ได้รับ 17
2	<p>แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง</p> <ul style="list-style-type: none"> - วิวัฒนาการของวิทยุกระจายเสียงในประเทศไทย 19 - สถานีวิทยุท้องถิ่น 22 - หน้าที่และอิทธิพลของสื่อมวลชน 25 - พฤติกรรมการเปิดรับสารของผู้ฟัง 30 - บทบาทและหน้าที่ของวิทยุกระจายเสียง 31 - การใช้วิทยุกระจายเสียงในลักษณะสื่อเพื่อการพัฒนา 33 - รูปแบบการจัดวิทยุกระจายเสียงชุมชน 35 - การศึกษาความเป็นไปได้ในการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน ในประเทศไทย 37

1. สถานที่ที่จะทำการทดลอง	38
2. ข้อมูลเกี่ยวกับจังหวัดจันทบุรี	38
- ที่ตั้ง	39
- ประชากร	39
- การศึกษา	39
- การสาธารณสุข	40
- แรงงาน	40
- อาชีพ	40
- การพัฒนาจังหวัด	41
- ปัญหาของจังหวัดจันทบุรี	43
3. สื่อมวลชนที่สำคัญในจังหวัดจันทบุรี	43
4. ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย	45
3 ระเบียบวิธีวิจัย	
รูปแบบการวิจัย	52
ส่วนที่ 1 : การทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน	52
- ชั้นเตรียมการ	52
- ชั้นดำเนินการ	56
ส่วนที่ 2 : การสังเกตและบันทึกผลระหว่างทดลอง	60
ส่วนที่ 3 : การประเมินผลการทดลอง	60
- ประชากร	61
- กลุ่มตัวอย่าง	61
- เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	61
- การเก็บข้อมูล	62
- การวิเคราะห์ข้อมูล	62
4 ผลของการวิจัย	
ส่วนที่ 1 : การทดลองจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน	64
1.1 คณะกรรมการบริหารวิทยุกระจายเสียงชุมชน	64
- บทบาทหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดรายการวิทยุกระจายเสียงชุมชน	65
- บทบาทหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยวิทยุกระจายเสียงชุมชน	70
1.2 รายการสร้างสรรค์จันทบุรี	70

ส่วนที่ 2 : การสังเกตและบันทึกผลระหว่างการทดลอง	74
ส่วนที่ 3 : ผลจากการศึกษากลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง	96
3.1 สภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้ฟังเป้าหมาย	97
3.2 การเปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับพฤติกรรม การรับสื่อและความพึงพอใจในการรับสารของกลุ่มผู้ฟัง เป้าหมาย	106
3.3 การรับรู้เกี่ยวกับการจัดรายการสร้างสรรค์บันเทิงและ และความต้องการของผู้ฟัง	119
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
สรุปผลการวิจัย	125
ตอนที่ 1 ความเป็นไปได้และรูปแบบของการจัดวิทยุกระจายเสียง ชุมชนสำหรับชุมชนชนบทในเขตชานเมืองจังหวัดจันทบุรี ...	125
ตอนที่ 2 ผลของวิทยุกระจายเสียงชุมชนต่อการเปลี่ยนแปลงทาง พฤติกรรมการรับสื่อและความพึงพอใจในการรับสารของ กลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย	130
ตอนที่ 3 แนวทางในการใช้วิทยุกระจายเสียงชุมชนในลักษณะสื่อ เพื่อการพัฒนา	132
อภิปรายผล	133
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	146
รายการอ้างอิง	148
ภาคผนวก ก	151
ภาคผนวก ข	177
ประวัติผู้เขียน	197

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	แสดงจำนวนร้อยละของอายุของกลุ่มผู้ฟังรายการสร้างสรรค์จันทร์บุรี 97
2	แสดงจำนวนร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ฟังรายการสร้างสรรค์จันทร์บุรี 98
3*	แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพการสมรส 98
4	แสดงจำนวนร้อยละของสมาชิกในครอบครัว 99
5	แสดงจำนวนร้อยละของสถานภาพในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง 100
6	แสดงจำนวนร้อยละของอาชีพหลักของกลุ่มตัวอย่าง 100
7	แสดงจำนวนร้อยละของการประกอบอาชีพรอง 101
8	แสดงจำนวนร้อยละของรายได้ของกลุ่มตัวอย่าง 102
9	แสดงจำนวนร้อยละของรายได้ของครอบครัว 103
10	แสดงจำนวนร้อยละของเครื่องรับวิทยุที่แต่ละครอบครัวมี 104
11	แสดงจำนวนร้อยละของเครื่องรับโทรทัศน์ที่แต่ละครอบครัวมี 104
12	แสดงจำนวนร้อยละของหนังสือพิมพ์ที่รับ 105
13	แสดงจำนวนร้อยละของสื่อที่กลุ่มทดลองเปิดรับมากที่สุดช่วง 11.30 -12.30 น. ก่อนการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน 106
14	แสดงจำนวนร้อยละของสื่อที่กลุ่มทดลองเปิดรับมากที่สุดช่วง 11.30 -12.30 น. หลังการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน 107
15	แสดงการเปรียบเทียบความนิยมฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงของกลุ่ม ทดลองในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ก่อนและหลังการทดลอง ... 108
16	แสดงจำนวนร้อยละของการรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่ง ประเทศไทยจังหวัดจันทร์บุรี ระบบเอฟ.เอ็ม. ของกลุ่มทดลองในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ก่อนการทดลอง 109
17	แสดงจำนวนร้อยละของระดับการรับฟังสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยจังหวัดจันทร์บุรี ของกลุ่มทดลองในช่วงเวลา 11.30 -12.30 น. - หลังการทดลองออกอากาศรายการสร้างสรรค์จันทร์บุรี 110
18	แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของระดับการฟังก่อน และหลังการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน 110
19	แสดงจำนวนร้อยละของความรู้สึกลงในด้านประโยชน์ของผู้ฟังจากการ ฟังวิทยุในช่วง 11.30 - 12.30 น. ก่อนการทดลองวิทยุกระจาย เสียงชุมชน 111

20	แสดงจำนวนร้อยละของความรู้สึกในด้านประโยชน์ที่กลุ่มทดลองได้รับจากการฟังรายการในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. หลังการทดลอง	112
21	แสดงจำนวนร้อยละในด้านประโยชน์ที่กลุ่มทดลองระบุว่าได้รับมากที่สุดจากการฟังรายการวิทยุในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. ก่อนการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน	113
22	แสดงจำนวนร้อยละในด้านประโยชน์ที่กลุ่มทดลองระบุว่าได้รับมากที่สุดจากการฟังวิทยุในช่วงเวลา 11.30 - 12.30 น. หลังการทดลองวิทยุกระจายเสียงชุมชน	113
23	แสดงจำนวนร้อยละของประโยชน์ที่กลุ่มทดลองระบุว่าได้รับมากที่สุดจากการฟังรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	114
24	แสดงจำนวนร้อยละของระดับความพึงพอใจของกลุ่มทดลองต่อรายการในช่วง 11.30 - 12.30 น. ของสวท.จันทบุรี ระบบเอฟ.เอ็ม. ก่อนการทดลองจัดรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	115
25	แสดงจำนวนร้อยละของระดับความพึงพอใจของกลุ่มทดลองต่อรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	115
26	แสดงการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของกลุ่มทดลองต่อการฟังรายการเดิมและรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	116
27	แสดงจำนวนร้อยละของความเห็นของกลุ่มทดลองต่อหลักการของวิทยุกระจายเสียงชุมชน	117
28	แสดงจำนวนร้อยละของความเห็นของกลุ่มทดลองเกี่ยวกับประโยชน์ของเนื้อหารายการสร้างสรรค์จันทบุรีในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ..	118
29	แสดงจำนวนร้อยละของความเห็นของกลุ่มทดลองเกี่ยวกับการจัดรายการสร้างสรรค์จันทบุรีต่อไป	119
30	แสดงจำนวนร้อยละของผู้ที่รู้ว่ามีการจัดรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	119
31	แสดงจำนวนร้อยละของแหล่งข้อมูลที่กลุ่มทดลองรู้ว่ามีการจัดรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	120
32	แสดงจำนวนร้อยละของสาเหตุที่ติดตามฟังรายการสร้างสรรค์จันทบุรี ...	121
33	แสดงจำนวนร้อยละของเหตุผลที่กลุ่มทดลองฟังรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	122
34	แสดงจำนวนร้อยละของเนื้อหารายการที่กลุ่มทดลองต้องการให้เพิ่มในรายการสร้างสรรค์จันทบุรี	124
35	แสดงจำนวนร้อยละของวิธีการดำเนินรายการที่กลุ่มทดลองต้องการ	124

สารบัญแผนภูมิและแผนภาพ

แผนภูมิและแผนภาพที่	หน้า
1	แสดงโครงสร้างวิทยุกระจายเสียงชุมชนที่จำลองจาก โครงสร้างบริษัทข่าว 36
2	แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงชุมชน ... 68
3	แสดงการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการบริหารวิทยุ กระจายเสียงชุมชน ผู้จัดการ และผู้ฟังเป้าหมาย 69
4	แผนผังแสดงร้อยละของเนื้อหารายการสร้างสรรค์จันทบุรี .. 73
5	แสดงโครงสร้างการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงชุมชน .. 129

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY